

MIELIKUVITUSTEN PALVELUS

ÄYTTÄÄ aivan siltä kuin illusionit — kuvittelut — olisivat luonnollisesti välttämättömiä ihmisille. Heidän täytyy jostain, jollain tavalla saada tyydytyksen mielikuvitusjanolleen, aivan samoin kuin heidän täytyy saada jonkinlaista ruokaa elääksensä. Kuvittelujen — illusionien — luojille ihmiset ovat rakentaneet, edelleenkin rakentavat, enempi temppelejä kuin kenellekään muille. Kaikissa vähäpätöisimmissäkin kylissä, puhumattakaan kaupungeista, täytyy meidän aikanamme olla yleisiä laitoksia, kokoontumispaikkoja, joissa ihmiset voivat palvella mielikuvitustensa jumalia. Näitä laitoksia ovat kirkot ja teatterit ja kaikki ne vointinsa mukaan synnyttävät ihmisissä mielikuvituksia.

Myönnettävästi ihmiskunnan jäsenistä monet ovat vapautuneet kirkkojen kehittämistä harhakäsitteistä. Huutavathan hengenmiehet, papit ja muut taivaan luotsit, että ihmiset lakkaavat yhä suurilukuisemmin käymästä kirkkoissa. Mutta ei näytä siltä, että monetakaan näistä, jotka vieroutuvat pois kirkkojen helmoista, pääsisivät elämän todellisuuksien tielle. Useimmat takertuvat niiden illusionien kahleisiin, joita teatterit kannattajissaan synnyttävät. Itseasiassa, työväenluokan käsityskannalta katsottuna, ei ole suurtakaan väliä sillä, ovatko ihmiset kirkkojen kahleissa tai sitten porvarillisen hengen saastuttamien teattereiden helmoissa. Molemmat asettavat ensitulalle “esivallan kunnioittamisen” ja painostavat sitä seikkaa, että “kärsivällisyyden ja ahkeruuden avulla me saavutamme ajallisen onnen ja loistavan tulevaisuuden — kirkkaan kruunun..”

Niin tarkoituksemme olikin tässä kirjoituksessa kiinnittää mieleemme liikkuvainkuvain yhteyteen kietoutuneista kysymyksistä joihinkin, jotka ovat tärkeitä kapitalistista järjestelmää vastaan kapinoitseville työläisille, s. o. vallankumoukselliselle työväenliikkeelle. Ei voida kieltää sitä, että vallankumouksellisen työväenliikkeen täytyy joskus tulevaisuudessa, mahdollisesti hyvinkin läheisessä, tehdä ankaraa työtä murtaaksensa voiman siltä propagandalta, jota tällä kertaa tehdään juuri liikkuvainkuvain kautta työläisten piireissä. Kapitalistinen järjestelmä ei voi enää ehdottomasti luottaa ihmisten, erikoisesti työläisten, mielen — käsitysten — pimittämistyötä kirkkojen tehtäväksi. Jumaluusoppi käy liian vanhaksi. Sen perusajatuksukset ja -opit kaikista olevista ovat syntyneet ajalla, jolloin tiede ei ollut edes kunnollisesti ensiaskeleitaan voinut ottaa. Meidän aikanamme tieteen saavutukset ovat ehtineet jo niin kauaksi — korkealle — että ne ovat syöneet kaiken perustan uskonnolta. Ei voida enää maailman luomisesta kirjoitettua uskonnollista tarua edes porvarilli-

sissakaan kirjallisissa tuotteissa ilman epäluottamuslausetta esittää. Täytyisi kieltää tieteen osoittamat tosiasiat. Sitäkään ei voida tehdä, sillä tiedehän esittää välttämätöntä osaa kapitalistisessa talouselämässäkin. Sitäpaitsi sellaisen säilyttäminen, mikä on tullut vanhaksi, vaatii liian suuria uhrauksia. Niiden dollareitten lukumäärä nousee moniin miljooniin, aina kymmeneen miljooniin saakka, jotka kapitalistiluokan jäsenet tässäkin maassa uhraavat vuosittain kirkkokunnille. Ja siltikään ei voida esittää muuta kuin rappeutumista todistavia tuloksia. Mutta myrkytyksen — ajatusten ja käsitteiden saastuttamisen — joka voidaan tehdä liikkuvain kuvain kautta, maksavat työläiset itse, omista vähistä penneistään, jotka tarvittaisiin niin perin useissa tapauksissa leipäänkin. Siksi kapitalistien katseet ovat kiintyneet kirkkaina liikkuvainkuvain kontrolliin ja “kehittämiseen.”

Kuten kaikki tiedämme, liikkuvissakuvis- sa esitettävät filmit nykyään tässäkin maassa menevät ensiksi virallisten organien — sensuurin — tarkastuksen lävitse ja sit-

ten vasta niitä, jos hyväksymisen saavat, voidaan alkaa esittämään. Mitä ensinnäkin tällä tarkastuksella eli sensuurilla tarkoitetaan? Joku voisi sanoa, sen kautta ehkäistään "arvottomain" — moraalittomien — kuvien pääsy yleisön katsottaviksi. Myönnettävästi sillä tahdotaan estää "arvottomain" filmien pääsy yleisön katsottavaksi, mutta vain sellaisten, jotka ovat porvarillisen käsityksen mukaan "arvottomia" ja sellaisiahan ovat kaikki ne, joissa paljastettaisiin kapitalistisen järjestelmän häviämisen välttämättömyys. Sellaisia ovat kaikki ne, joissa osoitettaisiin vallitsevassa yhteiskunnassa löytyvien luokkavastakohtien sovittamattomuus.

Usein kyllä esitetään filmejä, joissa tunnustettavan sattuvasti kuvataan esim. työläisten kurjuutta. Mutta miten kās päätyvät nämä filmit — niissä työ ja pääoma löytävät "onnellisesti toisensa" ja sen jälkeen "elävät hyvässä sovussa ja keskinäisessä ymmärryksessä," aivan samalla tavalla, kuin melkein poikkeuksetta käy rakkausdraamoissa. Sitäpaitsi noissa filmeissä joksikin poikkeuksetta esitetään työläisten ylivuotavien kärsimysten johtuneen jostain "lyhytnäköisestä" yksilöstä, jostain härkäpäisestä "minästä." Järjestelmä, jonka lapsia nämä yksilöt ovat välttämättömästi, jätetään koskemattomana sivuun. Siis kielletään aineellisen elämän — ympäristön — vaikutuksen merkitys ihmisiin nähden.

Liikkuvainkuvain perusteellisena tarkoituksena myöntävät porvaritkin olevan mielikuviusten herättämisen ja säilyttämisen. Ja tässä työssä näytään onnistuvan hyvin. "Näyttää siltä," lausui eräs liikkuvakuvateollisuudessa toimiva liikemies, "että huolimatta sen mahdollisesti tyhmästä, keskittyneestä, joissain tapauksissa aivan kauhean rumasta liikeluonteisuudesta, liikkuvakuvateollisuus, kaikista noista huolimatta ja niiden takia juuri, tekee todellista palvelusta pitäessään Yhdysvalloissa vireillä mielikuviuksellisen tunne-elämän, jonka tämä koneellisuuden aikakausi, kaikista yrityksistä huolimatta, yrittää pyyhkäistä pois."

Siinä olikin suoraa kieltä, joskin "sivistyksen," tietoisien tarkoituksen, mukaisesti hienosti peitetty. Koneellisuusajakausi ei suinkaan sinänsä uhkaa hävittää mieliku-

vituksiin perustuvaa tunne-elämää, vaan pikemmin koneellisuuden seuraukset, joka-päiväisessä taloudellisessa elämässä ilmenevät luokkavastakohtat. Liikkuvakuvateollisuudelta todellakin vaaditaan paljon, jos se mieli tuloksia tuottavasti palvella kapitalistista järjestelmää, sen käsitteitä ja ihanteita. Meidän tosin täytyy myöntää, että liikkuvainkuvain alalla tehdyt teknilliset saavutukset ovat suurenmoisia. Kuvata ja esittää voidaan hyvin, paljon paremmin kuin tarvitseisi kuvata ja esittää ne aiheet, jotka valitaan filmattaviksi. Liikkuvakuvateollisuus kärsii henkistä köyhyyttä, eikä teknillisen taidon puutetta. Se kärsii henkistä köyhyyttä yksin porvarienkin mielestä. Luonnollisesti meidän ei tarvitse ollenkaan käydä selittämään, kuinka suurta henkistä puutetta se kärsii työväenliikkeen, vallankumouksellisen työväenliikkeen nimittäin, käsityskannalta katsoen. Proletariaatin tehtäväksi jää heittää vanhojen romujen joukkoon joksikin poikkeuksetta kaikki ne filmit, joita nykyään esitetään "loistonäytöksinä." Eräs porvarillinen sanomalehtimies myönsikin yhdessä kirjoituksessaan, mikä joku aika sitten julkaistiin porvarillisissa päivälehdissä, että "suurin osa tästä moskasta, mitä nykyään tarjotaan liikkuvissa kuvissa, tulee heiteteksi joskus syrjään käytännöllisen, joskin vielä alkuperäisellä mutta eheällä tasolla olevan, proletariaatin toimesta."

Järkeä tarvittaisiin liikkuviakuvia esittävässä teattereissa. Näin huokaavat filmien valmistajat. Ei järkeä siinä mielessä, että haluttaisiin tuoda todellisuus kuvattavaksi. Vaan järkeä, mikä voisi entistä vaikuttavammin palvella porvarillista järjestelmää. Mutta järki ei näytä olevan halukas antautumaan "nenästä vetäjäksi" tässä tapauksessa. Järki vain asustaa, kuten eräskin valittaja huomautti, kouluissa, alimmista ylimpiin saakka, kirjastoissa ja laboratorioissa.

Niin, järkeä tarvittaisiin liikkuvakuvateollisuudessa. Tässä maassa löytyy yli kusedentoista tuhannen sellaisiakin teattereita, jotka esittävät pääasiallisimpina ohjelmiaan vain liikkuviakuvia. Ja uusia, entistä kalliimpia ja mahtavampia rakennetaan jatkuvasti, joissakin tapauksissa aivan mieli-puolisella raivolla. Nämä teatterit, kuten

jotkut ovat arvioineet, myyvät viikottain noin viisikymmentä miljoonaa ovilippua. Jotta tälle suunnattomalle joukolle, liikuvainkuvain tunnemaailmassa elävälle massalaumalle, voitaisiin jotain miellyttävää ja samalla kapitalistien käsitteitten mukaisesti opettavaista esittää, täytyy todellakin huuata järkeä avuksi. Kunnollisen, sellaisen kuin nykyään pidetään kunnollisena, aiheen saanti—käsikirjoitusten hankinta — käy entistä vaikeammaksi. Eräs filmien valmistaja lausuikin, että "kun filmien valmistaja onnistuu saamaan hyvän käsikirjoituksen nykyään, niin hän voi sitä pitää vuoden onnellisempana hetkenä."

Lee Shuber, yksi Amerikan johtavimmista ja huomatuimmista liikkuvainkuvain filmanttajista, ollessaan Europassa matkoillaan viime kesänä kirjoitti sieltä: "Amerikka tarvitsee nykyään uusia näytelmiä. Meillä on kylliksi näyttelijöitä — hyviä näyttelijöitä — mutta me emme voi saada kylliksi uusia näytelmiä. Yleisö tahtoo niitä ja filmien tuottajat haluavat niitä, mutta me emme voi saada muuta kuin jonkun vuodessa. Kirjoittajat näyttävät olevan kykenemättömiä luomaan, tuottamaan uusia aiheita. Amerikalla on ihmeellinen valmistuskyky, mutta näytelmien aiheita, käsikirjoituksia, ei voida tuottaa koneilla, ne vaativat ajattelukykyä. Näytelmien tuottaminen, aiheista ja käsikirjoituksista puhuttaessa, on ikävästi jälessä maan yleisestä tasosta, muihin henkisiin tuotteihin verraten." Samassa kirjoituksessa hän valittaa, että "amerikalaiset aivot menettävät luomiskykyään, henkistä neroa." Tämä, kuten hän selittää, johtuu siitä, että "ihmiskunta voi muutamat joutilaat tuntinsa kuluttaa filosofeeraamalla ennen kehitetyitä ajatuksia."

Kohtaus "Volga Boatman" filmistä

Tosiaankin! Jos ketkään, niin juuri liikkuvainkuvain valmistajat ovat nopeita, erikoisesti amerikalaiset, "filosofeeraamaan" ennen kehitettyjä ajatuksia. Tällaisen "filosofeerauksen" — peukaloimisen — alaiseksi ovat joutuneet monet vanhat ja aikoinaan suurta huomiota osaksensa saaneet romaanit. Ne on ensin muokattu palvelemaan kapitalistista tarkoitusta ja sitten filmattu. Samoin on käynyt aivan viimeisten vuosien aikana tuotetuille näytelmille. Missä elämää on esitetty sen todellisuudessa, sen vihlovassa alastomuudessa, siellä filmien valmistajain peukalot ovat tehneet "moraalista sivistystä," jottei katsojat vain jäisi "raskain sydämin" ajattelemaan esitettävänä olleiden tapahtumien "varjopuolia." Odottaamme vain kun "Anna Karenina" filmitaan, niin varmasti itsemurhan tehneen Annan pelastaa joku Vronsky eli Vonski, joka sitten, ensin Annan aviopuolison kaksintaistelussa tapettuaan, kantaa hänet sylissään jossain "odottavan" rovastin luoksi, missä toimitetaan viimeinen voitelu ja "sielukkaun suutelon" jälkeen alkaa yhteiselämä, mikä kantaa nämä onnelliset mielikuvitusten maille, ihannuksien ja nautintojen ilmapiiriin.

"Meidän on päästävä elämän todellisuus-

Pikkuparannuksilla on psykologillien vaikutus, sen tietää Ford, ja siksi hän niitä apuna käyttäen voi riistää työläisiään perin tehoisasti.

teen!” Näin huudahtavat jotkut porvarillisen käsityksen hedelmöittämät näyttelijät ja näytöksien filmauttajat. Omituinen satuma, että porvaristo näytelmissään pyrkii “elämän todellisuuteen” ja samalla aikaa jotkut työväen näytelmien kannattajat haluavat päästä pois “matalasta arkipäiväisyydestä.” Eräessä Suomen työläisten aikakausjulkaisussa — sosialidemokraattisen koulukunnan tuottama se kai oli — joku aika sitten lausuttiin, että “matalaa arkipäiväisyyttä on meidän näytelmissämme jo totisesti kylliksi nähty.” Tosiaankin me “voimme” kohota pois matalasta arkipäiväisyydestämme katsomalla yläluokkaan kuuluvien perhedraamoja, joissa “kankealla kie-

lellä väritetyksi” joittenkin porvariluokkaan kuuluvien yksilöiden rappeutuneen elämän “totuuksia” meille “peittelemättömästi” esitetään.

Elämän “todellisuuteen” pyrkivät filmien valmistajat nykyään etsivät näitä “elämän totuuksia” kaikkialta, kuitenkin pääasiallisemmin Euroopasta, sieltäkin sellaisista maista, joissa yhteiskunnallinen kehitys on perin alhaisella tasolla. Niinkuin ei täällä, Amerikassa, löytyisi “elämän todellisuuksia” riittävästi. Täällä löytyvät elämän todellisuudet ovat kuitenkin liian *todellisia*. Niitä ei voida filmata ja esittää yleisölle. Mutta kun elämän todellisuuksia löydetään sieltä, missä ne ovat hyvin alkuperäisiä, niin niitä voidaan filmata ja esittää ilman, että loukattaisiin vallitsevaa järjestelmää.

Porvariston pyrkimys elämän todellisuuksiin tarkoittaa pyrkimystä sellaisiin, jotka ovat vanhoja. Missä joudutaan nykypäiväisiin elämän todellisuuksiin, niin siellä työläisistä, heidän liikkeistään ja toimitsijoistaan tehdään marakatteja ja selkärangattomia raukkoja, joita “sivistyneiden” katsojain täytyy halveksia.

Työväestön tulee näytelmissään pyrkiä enempi niihin totuuksiin ja tapahtumiin, jotka heitä todellisessa elämässä ympäröivät. Ne voivat joistakin tuntua “matalilta jokapäiväisyyksiltä,” mutta niitä ei voida hävittää, olemattomiksi tehdä, mielikuvituksilla. Todellisuus on aina yksinkertaista ja usein hyvin raakaa ja sitä yksinkertaisemmaksi ja raaemmaksi se tulee, mitä jyrkemmäksi käyvät luokkavastakohtat.

Hoopoja

Kirj. Jack Martin.

*Taskussa kädet, silmillä lakki
kulkevi tiellä poikasakki.
Vesi kielessä, aatos mielessä, et
mitä sais purtavaksi.*

*Tiellä ei määrää, suoraa tai väärää
kunhan vain astua kestää.
Konsaan ei sulkua, meidän ei kulkua
yksikään sielu voi estää.*

*Jos sais syödä, maata ja myödä
toisille — toisen omaa.
Jalkakin nousisi, tahtia sousis,
elomme oisi niin samaa. —*